

BROCH
25810

GODEN

MENSCHEN

HEKSEN

GEESTEN

**OCCULTE BELEVENISSEN
VAN EEN ZWERVER OP LOMBOK**

THEOSOFISCHE VEREENIGINGS UITGEVERS MAATSCHAPPIJ

Koninklijke Bibliotheek
's-Gravenhage

in bruikleen van de
Theosofische Vereniging
Nederland

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

1141 0427

Broch
25010

GODEN MENSCHEN HEKSEN GEESTEN

OCCULTE BELEVENISSEN VAN
EEN ZWERVER OP LOMBOK

DOOR

JOHAN VAN RAVENZWAAY

1937

N.V. THEOS. VEREENIGINGS UITGEVERS MAATSCHAPPIJ
TOLSTRAAT 154, AMSTERDAM Z.

EEN WOORD VOORAF

Het waren niet de beste verwachtingen die ik koesterde, toen ik in Maart 1934 naar Lombok ging. Niet alleen omdat dat eiland reeds een treurige faam heeft verkregen door de beruchte Lombok-expedities, waarbij het Nederlandsch-Indische Leger zulke verliezen geleden heeft, maar ook de Baliërs op Bali wisten niets anders dan minder goede dingen over dat eiland te vertellen. Zoo zou het volk er fanatiek, haatdragend en ongestvrij zijn, terwijl het land droog en onherbergzaam zou zijn. Wie beschrijft echter mijn verbazing, toen ik, op Ampanan's kust landend, een land aantrof van zoo'n onge-meene schoonheid en vruchtbaarheid, dat het zelfs met het bekende Bali kon wedijveren. Goudgele rijstvelden strekten zich langs den schitterenden breeden Militairen hoofdweg uit en kleurden prachtig tegen een décor van hooge blauwe bergen. De aardige dorpjes waren bewoond door een prachtig ras van menschen, die een wel-luidende taal spraken, en de lucht was vervuld met het geluid van de rinkelende belletjes van de pakpaardjes en het melodieuze gefluit van de duivenhorden, welke men had losgelaten en welke in den blauwen transparanten hemel rondwielden. En hoog boven dit eiland van vruchtbaarheid en schoonheid zweefde de machtige top van den Rindjani, Lombok's heiligen berg, welke haast vier duizend meter omhoog rijst, een ware Godenzetel, sereen en onaangetast.

Geen wonder dat ik plotseling van dit land ging hou-

den en besloot er een tijd te blijven, om de zeden, gewoonten en het land te leeren kennen. En zoo kwam het dat ik mij intensief in het Lomboksche volksleven inwerkte en zelfs de gelegenheid kreeg, dáar door te dringen waar tot nog toe geen Europeaan had kunnen komen, in het occult-magisch aanzicht van deze animistische samenleving. Ik drong namelijk langzaam maar zeker door in een omgeving van echte magiërs en tovenaars, die op het eerste gezicht wel gewone mensen waren, maar die, zooals later bleek, een overgeërfde kennis bezaten van riten en geheimen uit een oerwereld, welke de meesten van ons reeds tot het rijk der legenden waanden.

Welnu, de ondervindingen, welke ik bij die menschen opdeed, zijn nu in enkele korte verhalen samengevat, waarvan er enkele hierachter gebundeld zijn. Velen zullen bij het lezen ervan hun hoofd schudden en het baarlijke nonsens en verdichtselen noemen, het zij zoo. Zij die reeds meer occult-magische onderwerpen hebben neergeschreven voor menschen, die de verborgen zijde der dingen nog niet hebben aan gevoeld, zullen het evenals ik hebben moeten aannemen. Voor hen die meer weten zullen deze korte verhalen misschien wat interessants geven over de magie van primitieve volkeren, zooals de Sasaks en Baliërs op Lombok zijn. Mocht dit bundeltje eenig succes hebben, zoo zou dat een aansporing zijn, om later uitvoeriger en uitgebreider op het primitief magisch-occulte leven van de volkeren van onzen Indischen Archipel terug te komen.

HET ZOTTE AVONTUUR

Njoman is een bedrieger, maar eens was hij eerlijk, en toen geloofde ik hem niet, tot mijn eigen schande. Dat was, toen hij me vertelde van de Masoepan Dewa, een verschijnsel welke men elders bij spiritistische seances ook wel ziet, maar waaraan men een anderen naam geeft. De bruine menschen, waaronder ik leef, gelooven namelijk dat de Goden of Dewa's zich kunnen manifesteren in het lichaam van een mensch. Zoo iemand wordt Permas genoemd en geniet gedurende de momenten van trance een geweldigen eerbied. Maar Njoman is een fantast, die graag speculeert op de nieuwsgierigheid van zijn Toean. Wanneer U niet gelooft, dat die trance-toestanden niet gesimuleerd zijn, wil ik U wel naar zoo'n feest brengen waar de Sanghiangmeisjes dansen, bood hij me aan, terwijl er een uitdagende glans in zijn bolle zwarte oogen lag.

En zoo gebeurde het, dat ik op een nacht omgeven scheen door een orgie van kleuren en de zwoel sensueele sfeer van een sanghiang van twintig bedwelmden meisjes, waarvan de ranke lichamen als trillende bloemstengels heen en weer zwiepten op het dreunend gegons van de gammelanslagen. Het scheen een vertooning van een Middeleeuwschen heksensabbat, waar duistere machten zich getooid hadden met de uitdagende schoonheid van de meest geraffineerde nymfenlichamen, die in gillende trance al het gevoel van werkelijkheid uit de omstanders zogen. De wierookdamp was benauwend,

drukte mijn keel dicht en ik had het plotselinge gevoel, in een grooten draaienden trommel te zitten, die zonder mededoogen een lichaam uit mijn lichaam perste. En steeds meer begonnen er hoofden met een plotselinge kracht te slingeren, steeds meer armen werden als in vertwijfeling omhoog gestrekt, om dan mee te deinen als stompe masten van stuurlooze schepen op een woeste zee.

Dat was geen vertooning meer, dat was een aan-schouwelijke hysterische hel van krankzinnig geworden wezens, wier lichamen mee gierden op de maat van een duivelsche, zinnen verrukkende muziek, welke tot diep in de hersens trilde. Weg moest ik, weg uit deze helsche bende, maar tot mijn ontzetting merkte ik dat Njoman al mijn protesten met een gierenden lach beantwoordde, terwijl zijn breede mond zich opensperde in een geel-groenachtig gezicht van waanzinnige lol.

Ik wilde opstaan, maar men drukte mij neer, men trok mij mede in de lange deining, die als een golf door de rijen van de sidderende menschen trilde. En langzaam maar zeker voelde ik, dat ik als een dwaas tusschen al die dwazen mijn geestelijk evenwicht begon te verliezen, dat mijn nekharen rezen en dat een matte machteloosheid zich van me meester begon te maken. Mijn maag scheen te rijzen als een losgesprongen luchtballon en de druk onder mijn ribben gaf me het gevoel, of mijn boven-lichaam weg zweefde in de wazige diepten van de grijze wieroekdampen. Toen draaide ik om mijn as en de lachende mond van Njoman scheen uit niets anders dan lange witte grijnzende tanden te bestaan, terwijl zijn gekrijsch als een verfoeilijk hoongelach klonk. En terwijl het koude zweet langs mijn wanstaltig hoofd druppelde, was het of ik mijlen ver den dampkring inschoot, met

een vaart die me schokgilletjes van pret ontlokte. Oh God, nu te kunnen sterven, zoo in één lange gierbui door, rondtollende met mijn van mijn romp afgescheurd hoofd, was dat geen onbetaalbare gewaarwording? Ja, en nou ging ik dood, werkelijk, mijn poreuze kop kon dien laaienden druk niet verdragen. Zoo trok dus het leven weg. — J-u-u-t —, het siste als een lekke band. — O hemeltje, wat een zalig gevoel, wat een gewaarwording na al die bokkesprongen van daarnet. En toen was ik in den hemel, dat moest zoo zijn, want hoorde ik niet zingen, overal, overal om me heen? Waren dat nu de engelen? Bespottelijk gewoon. Zoo zingen engelen toch niet? Zoo lijzig, zoo, zoo...

Als een ijskoude hand sloeg het in mijn gezicht. Ik rilde ervan. Het was of er iets uit mijn huid trok, of er groote etherkringen verdampten, of ik uit een diepen, diepen plas omhoog werd gehaald. Zoo wordt iemand wakker die onder narcose gelegen heeft. Zwelgend, zwevend, als een drenkeling die uit een put wordt geheschen. En toen werd ik wakker en keek precies in het gelaat van de Schoonheid. Ten minste, zoo moeten de Grieken zich Venus voorgesteld hebben. En, alle Goden, zij lachte ook nog! Ik sloot even mijn oogen weer. Droomen zijn bedrog, ja, droomen zijn bedrog. Maar wat was dat? Toen ik weer mijn oogen opende, verwachtende mij in mijn bed te bevinden, merkte ik dat ik op een verlaten tempelplein lag. En daar had je waarachtig Njoman, met dikke oogen en een verkreukelden hoofddoek, rillend van kou. En verdraaid, de Schoonheid stond naast hem, steeds mijn gelaat besprenkelende met een vochtige bloem die ze in een kommetje doopte, de waterdruppels, die me striemden en in mijn mond en neusgaten stroomden, over mijn gelaat sproeiend. Toen sprong ik op en

wilde vragen, veel vragen, want men wordt gewoonlijk niet wakker op een verlaten tempelplein in den nacht, wanneer de eerste hanen al kraaien. Maar Njoman trok me mede, weg van een zotten droom en van de Schoonheid, die in de reeds beginnende schemering verdween. Alleen twee geurende Tjempaka's duwde ze me als afscheid achter mijn ooren. En in den nevel van een vochtig pad stapten we naar huis, met knikkende knieën en een vette dikke tong, terwijl ik wist dat ik straks in mijn bed neer zou tuimelen, om weer te gaan slapen met lange diepe ademhaling en om den zotten droom voort te zetten. Want dat alles moest een droom zijn, dat dwaze leeglopende lichaam, mijn rondtollend hoofd, de dood die kwam en de engelen met hun lijzig gezang en... de Schoonheid, vooral de Schoonheid wilde ik niet kwijt zijn.

Den volgenden dag, bij het gouden stroomende zonlicht, vond ik twee geknakte Tjempaka-bloemen op mijn hoofdkussen. Buiten klonk het gefluit van een horde zwermende duiven, die hoog in de blauwe lucht cirkelden, en op het grindpad klonk het gezellig geveeg van een bezem. Het was Njoman. Tabé Toeàn, slamat paggi, begroette hij me met zijn breeden mond. Gisteren heeft U de Dewa in Uw lichaam gehad, dat beteekent geluk, Toeàn, een groot geluk. Toen herinnerde ik mij weer het zotte avontuur van den vorigen nacht, en lachend borg ik de twee gele en geurende bloemen in een doos, want... verdraaid wat was die Schoonheid mooi!

DE HEKSENSABBAT VAN MÈMÈ-SOETJI

Ze was een medium van het dikke en vadsige type, dat men zooveel onder de Balineesche vrouwen van over de dertig vindt. In haar ronde groote oogen schitterde die eigenaardige glans, welken alle personen ten slotte krijgen die zich veel aan Tantrische praktijken overgeven, terwijl haar even geopende dikke lippen getuigden van een zeldzame sensitiviteit. Reeds vele verhalen had ik over Mèmè Soetji gehoord, verhalen die volgens onze opvattingen wel tegenstrijdig waren met den naam dien ze droeg, want soetji beteekent rein. Ik zeg volgens onze opvattingen, daar de Baliër een heel ander oordeel velt over menschen die zich aan de geestenwereld hebben overgegeven. Contact te kunnen hebben met de geesten en bovendien Sakti te zijn, d.w.z. in het bezit te zijn van occult magische krachten, zijn zeer begeerenswaardige dingen voor den primitief denkenden Baliër. Men beschouwt dergelijke dingen als een gunst der Goden, geen wonder dus dat men aan de hysterische vrouw den naam van Soetji of rein gegeven had. De titel Mèmè, welke eigenlijk Moeder beteekent, is zeer dubbelzinnig, want een werkelijke moeder noemt men bij haar caste en men voegt er het woord kebian bij. Zoo zou een vrouw en moeder van de Wecia caste Goesti-kebian heeten. Wel noemt een kind haar moeder mèmè, maar hier had Mèmè een heel andere beteekenis, namelijk die, welke men aan een vrouw geeft die de tooverkunsten

machtig is. En zij, die de Balische maatschappij heel goed kennen, begrijpen wel welke tooverkunsten daarmede bedoeld zijn. Geen wonder dat mijn nieuwsgierigheid opgewekt werd, maar hoe die te bevredigen, daar rechtstreeksche vragen als een onbeleefdheid op Bali worden aangemerkt, en niet minder op Lombok, waar de adat nog zoo streng gehandhaafd is gebleven.

Maar op een keer kwam het toeval mij te hulp. Want ik ontmoette een man, die veel wist over de menschen en dingen op Lombok, een man die Mèmè Soetji fel haatte, omdat ook hij leefde van tooverkunsten en bezweringen, — en in haar een geducht concurrent en tegenstandster zag. En dat was niets bijzonders, want Lombok is het land van den haat. Het is of er op dat schoone eiland een vloek rust, de vloek van de eeuwig wederkeerende vendetta, welke zoowel de eenheid onder de Baliërs als onder de Sasaks verscheurt en vernielt. En de dikke magiër vertelde me veel over de geheimen van Mèmè Soetji. Geen bijzonderheid sloeg hij over, want wanneer een Lombokker haat, kent hij geen genade. Als een fantastisch verhaal ontrolde hij het leven van de vrouw voor me. Scherp belichtend haar schanddaad door als een Brahmana-vrouw met een verachten Sasakker weg te loopen. Woedend spoog de man zijn roode sirihpruim uit zijn mond, welke als een dikke klodder bloed tegen de steenen aan smakte. Daar onder de Sasaks had ze het tooveren geleerd, in ruil voor de Brahmana-geheimen welke haar eens geopenbaard waren, daar zij de eenige dochter van een Siva-priester was. En U kent de magie van de Sasaks, zeide de verteller veelbeteekenend. Het is een smerige warboel van olietjes en vergiften, walgelijk gescharrel met natuurgeesten en gevaarlijke lijakpraktijken. Als een opgehitste cobra wond de man zich

op, zijn gloeiende jaloezie bloot gevende en zijn rade-looze onmacht om het magisch sterkere wezen te ver-slaan. Jou leeperd, dacht ik, jij jaloersche toovenaar, merk ik aan je kennis van zaken niet dat je zelf je te buiten gaat aan zwarte magische praktijken? Maar hoe dankbaar ben ik je, omdat je de innerlijke duistere ziel van Lombok ontsluit zooals dat nog nooit voor een vreemdeling gedaan is. Maar voor magiërs moet men nooit laten blijken dat men iets begrijpt, want dan zijn ze plotseling alles vergeten en blijft men draaien om den magischen cirkel waarbinnen zich de bedrijven af-spelen. En zich latende verschalken door mijn onge-loovig lachje, verried hij me het geheim van Mèmè Soetji, het geheim van zijn tegenstandster, iets dat een voorzichtig mensch op Lombok anders nimmer doet. Hij vertelde me de plaats en nacht waarop Mèmè Soetji haar verplichte heksensabbats hield. Wat een belofte voor een curieus avontuur hield dat in! Denk U toch eens in, lezer, een echten geheimen heksensabbat te kunnen zien! Een blik te kunnen slaan in de duistere wereld der zwarte magiërs, een occult Middeleeuwsch schouwspel in negentienhonderd vijf en dertig! En zoo gingen we dan, zwijgend stappend in den duisteren voornacht met van spanning kloppende harten en belust op avontuur.

Wanneer men in de Dessa Toh-pattih een zijweggetje inslaat, komt men op een smal sawah-paadje, dat een tijdje langs de leemen muren van de behuizingen gaat, om dan plotseling naar het Oosten af te buigen, totdat men, na blootsvoets door eenige kalitjes te zijn gegaan, vrij onverwachts aan een diepen ravijnrand komt. Daar, in dat ravijn, bevond zich het restantje van een vroeger vorstelijk lustoord, bestaande uit een pantjoeran of spui-

ter en een altaartje, dat men Taman Srajoe noemt. Een smal, levensgevaarlijk paadje slingert zich van het hooger gelegen stuk af, dwars door de struiken en boomen naar beneden en eindigt precies voor het altaartje. Vlug kropen we in de struiken, welke juist boven die plek groeiden, en wachtten half zittend half hangend de verdere gebeurtenissen af. Vreemd toch, zoo'n suizende zoemende tropennacht met dat geruisch van neerstroo-
mend water. Mijn vriend begon te praten, maar ik drukte hem waarschuwend den mond dicht, want ieder oogenblik kon Mèmè Soetji komen en, daar onze schuilplaats geen twintig pas van het pad af lag, zou ze ons natuurlijk onmiddellijk opmerken. En wat dan? — Lonkend flonkerden de sterren tusschen de donkere taksilhouetten en vuurvliegjes glansden als groene en blauwpaarse dwaallichtjes die zoekend hun weg volgden in den blauwen nacht. Zacht ritselden de bladeren onder den druk van den avondwind en we zouden door al die rust haast geheel ons doel vergeten hebben, wanneer niet verre stemgeluiden en een vaag lichtschijnsel van walmende fakkels ons waarschuwden om voorzichtig te zijn.

We drukten ons zoo plat mogelijk tegen de helling, op het gevaar af van naar beneden te storten, maar het was een zeer noodzakelijke voorzorgsmaatregel. Want kort daarop kwam het gezelschap aan. Eerst een jonge man, geheel in het zwart gekleed met een plerred in zijn vuist geklemd. Dan kwam de gezette gestalte van Mèmè Soetji, dadelijk gevolgd door een viertal slanke vrouwengestalten. Dus wat men ons verteld had, was toch waar! Voorzichtig daalden ze het smalle paadje af en duidelijk hoorden we het gehijg van de oudere vrouw. Daar het pad zeer voorzichtig betreden moest worden, keek het gezelschap noch links noch rechts, wat een

groot geluk voor ons was. Toen knetterde beneden een fel houtvuur op, dat de jonge man aangestoken had, terwijl de meisjes zich ontkleedden en haar gladde naakte lichamen onder den spuiters hielden. Als een wanstaltige pad dribbelde Mèmè Soetji om het altaartje heen, terwijl zij wat offers in de nis legde. Toen kon het feest beginnen. De jonge vrouwen waren inmiddels uit het bad gekomen en hadden haar donkere kains voor witte lappen verwisseld. Haar borsten hadden ze eveneens bedekt met een lap ruw katoen. Zwijgend knielden ze achter Mèmè Soetji neer, maakten het wierookvuur aan en schikten de kleinere offers welke in een wijden boog geplaatst werden. En terwijl Mèmè Soetji begon te bidden, begon de jonge man op zijn fluit te spelen, waarna de meisjes met hooge schrille stemmen invielen. Lokkend en melancholiek klaagde de plerred zijn smachtend verlangen, terwijl de vrouwenstemmen er een sfeer van zwoele overgave aan brachten. En het was, of de trillende tonen de zenuwen streelden en iets uit onze huid zogen, want een irriterend geprikkeld werd op zijn arm en nekvel voelbaar. De wierookdamp kolkte in witblauwe krullen omhoog en verspreidde een zoete bedwelmende lucht, welke niet onaangenaam was maar toch drukte. Toen begon Mèmè Soetji zacht te schommelen, het gewone verschijnsel van een trancetoestand. Haar dikke lichaam schokte en golfde, terwijl haar schelle stem hoogop krieschte. In diepe geestverrukking scheurde zij haar kleederen van haar lijf, wrong zich in allerlei bochten, omhelsde de jonge vrouwen, die inmiddels als zoutzakken in elkaar waren gezakt, en dwong haar een grotesken krankzinnigen rondedans uit te voeren op waggelende beenen en met afzakkende kleederen. Als een furie greep Mèmè Soetji het wierookvat en

wreef zich de dikke leden in met de gloeiende sintels, waarna ze de rest over de waggelende meisjes strooide en haar dwong ervan te eten, terwijl ze gierlachend en zingend de gewaagdeste houdingen aannam. Ook de plerredblazer was in exaltatie geraakt. Zijn hoofd wiegde als een blad in den wind en zijn hoofddoek was hem over de oogen gezakt. Toen rolde hij met een plof neer en als met een angstitroep hield het fluitspel op. Alleen het tot razernij brengende gezang van Mèmè Soetji klonk nog door den stillen nacht.

Maar er scheen iets niet naar wensch te kunnen gebeuren, want plotseling begon het dikke wijf te schelden en te razen. Een onaangenaam gevoel kroop in me op en, toen ik me tot mijn metgezel wendde, zag ik tot mijn verbazing dat hij lijkleek tegen een boomstronk was gezakt. Zijn positie was zoo gevaarlijk dat ik hem vlug den ravijnrand optrok, maar toen ik terugkeerde om het verdere schouwspel te kunnen waarnemen, kon ik nauwelijks een kreet van afgrijzen bedwingen. Want daar, recht onder me, stokstijf staande op het naakte lichaam van een der vrouwen, stond Mèmè Soetji, en... staarde mij rechtstreeks met groote, opgezette, van haat gloeiende oogen aan. Nimmer, nimmer zal ik het gevoel vergeten dat mij toen bekreep, en een krankzinnig verlangen om het uit te schreeuwen overviel mij. Het scheen of al de haren op mijn hoofd overeind gingen staan en een zeldzame woede overviel en doorgloeide me. Reeds zag ik de heks het smalle pad oprennen. En op dat oogenblik dat ik verlost was van dien verschrikkelijken blik kwam ik tot bezinning, draaide mij om en trok in wilden wedloop mijn intusschen bijgekomen vriend mee, waarheen wist ik zelf niet. Toen plonsden we allebei in een ondiepe sloot en drukten ons tegen den modderigen berm.

Voorzichtig staken we onze hoofden omhoog en zagen nog juist, hoe het wijf, hoog opgericht, haar vuisten ballend, uitdagend om zich heen keek, terwijl haar stem in een hysterisch lachen uitbarstte. Als een groot, plomp monster stond ze daar scherp afgeteekend tegen de sterrenlucht. Toen draaide ze zich om en zonk weg achter de silhouetten van de struiken.

Druipnat en bibberend zijn we naar huis gegaan, eerst zwijgend en rijkelijk aangeblaft door de ontelbare kam-poenghonden. Maar later ontspanden zich onze zenuwen en door de nachtstille straten klonk ons opgelucht gelach. Hemeltje, wat een avontuur, wat een belevenis! We hadden de oerwereld gezien, een heksensabbat van Mèmè Soetji! Donker Lombok, wat ben je verrukkelijk van prikkelende geheimenissen!

DE LIJKENVRETER

Tusschen de hooge aarden muren heerscht een diepe duisternis. Weemoedig klinkt de eenzame stem van een lontarlezer, nu en dan verstoord door een ver honden-geblaf of den uitroep van een kijverige vrouwenstem. Langzaam stapt een oude man door de eenzame ganggetjes, als het ware den grooten weg vermijgend. Hij houdt zijn sirihtasch onder zijn mageren elleboog geklemd, terwijl zijn andere hand een langen stok omkneeld houdt. Voorzichtig ontwijkt hij de gootjes en plas-sen, die overal op zijn weg liggen, en schijnt in diepe gedachten verzonken te zijn. Dan komt hij in de buurt van Karang-Bangbang. Hier blijft hij even staan en luis-tert met aandacht naar de geluiden welke de nacht-wind aanbrengt. Ja, hij is in de goede richting. Want duidelijk hoort hij nu het gezoem van vele stemmen. Juist, daar moet hij zijn, op de pekarangan van Goesti Kawi, daar maakt men zich gereed den pas overleden Goesti het vereischte doodencereemonieel te geven.

Nu gaat de pas van den grijsaard wat sneller. Voor de groote steenen poort schikt hij even zijn saboek en hoofddoek en stapt daarna het erf op. Het is er vol men-schen, want Goesti Kawi was een Goeroe in de geheime tooverijen en nu brengen zijn leerlingen hun eerbewijzen aan zijn laatste overschot. In groepjes zitten ze bijeen en verhalen over het leven van den wonderlijken man. Goesti Kawi was een banneling geweest, daar hij ge-trouwd was met een vrouw boven zijn caste. Eigenlijk

was hij geen Goesti, want volgens Balische adat wordt na zoo'n daad de man uit de Bangsa gegooid en geen enkele priester wil zoo een huwelijk inzegenen, daar het vervloekt is.

Verbitterd door de schande had Goesti Kawi zich op zwarte magie geworpen en was een berucht en bekend Goeroe geworden, die vele leerlingen kreeg. Nu was hij dood, naar men zeide omgekomen bij een Prang Lijak, of heksengevecht. Een Dajoe uit Bali had hem neergepijld juist toen hij van Mataram kwam.

Goesti Kawi had echter uitstel gevraagd om te mogen leven totdat hij een kleinzoon had gekregen. En juist toen zijn kleinzoon geboren werd, was hij gestorven, zooals zijn „perdjandjian” was. Het lijk lag onder een klamboe op een rijkelijk versierde balé in de Balé Bandoeng, en was in witte lappen gewikkeld, terwijl schalen voor het opvangen van het lijkenvocht aan de hoede van de vrouwen waren toevertrouwd. Vrijwel ongemerkt was de oude man naar het lijkenhuisje gegaan, draaide er wat om heen en scheen in diep nadenken verzonken. Niemand die naar hem keek, want velen waren gekomen om het lijk te zien, de vreeselijke wond waar te nemen welke de panah van de Dajoe in het lichaam had geboord. Het wonderlijke was echter, dat de wond pas zichtbaar was geworden, nadat men het lijk met het water van de goudgele klappa-Gading gewasschen had. Een blauwe kloof in de buikstreek was onder de opperhuid, welke niet beschadigd was, te zien, terwijl de gewrichten zwart geblakerd waren. De duidelijke teekenen van een heksengevecht. Vol aandacht keek de oude naar al die dingen. Daarna draaide hij zich langzaam om, alsof hij zien wou of iemand hem bespiedde. Maar niemand keek zijn richting uit en ieder was bezig aan

zijn taak of keuvelde met gebogen hoofd over het een of ander. Toen gloeide er een vreemd licht in de oude oogen van den man. Voorzichtig boog hij zich over het lijk heen en, alsof de doode slechts in diepen slaap verzonken was, schudde hij hem zachtjes aan zijn arm.

Kawi, Kawi — riep hij zachtjes — hoor je me? Je lichaam is nu dood, en je weet wat we elkaar beloofd hebben, niet waar? Als ik eerst stierf, zou ik je wat van mijn Sakti geven. Maar nu, nu.... Plotseling flitsten er blauwe vlammentongen om het hoofd van den doode. Ha, lachte de oude man, dus je hoort me. Kom, ik ga nu je belofte inlossen. Vlug trokken zijn beenige vingers het lijkkleed zoo ver mogelijk open en, met een laatsten blik naar achteren, begroef de man zijn hoofd in de buikholte van den doode en beet er met een knauw een stuk uit, rukte het los en wendde zich om.

Maar woedende uitroepen had de menigte oplettend gemaakt op deze lijkschennis en als één man viel men nu op den oude aan, terwijl de vrouwen een kreet van afgrijzen uitstieten. Doch met een nijdig gesis sprong deze als een lenige kat door alle hindernissen heen en verdween weldra door de duistere poort.

En terwijl de menigte het gangetje inging als een wilde vloed, verscheen de gedaante van den oude plotseling op den muur en met een krassend geluid en hoongelach danste hij een paar maal in het rond, het stuk vleesch steeds voor zich uit houdend. Een gemeene roodpaarse glans schoot uit zijn ellebogen en knieën, toen verdween hij, en het eenige dat men nog zag was een klapwiekende groote zwarte vogel, die met iets in zijn snavel de duisternis in vloog, in Oostelijke richting.

KOBOLDEN

Die Lomboksche nachten zijn heerlijk. Koel waait de bergwind door de toppen der boomen en de lucht is geparfumeerd met den bedwelmenden geur van de Tjepaka's, die zwaar neerslaan tegen het grindpad van Majoera. Mijn petroleumlamp verspreidt een gezellig rood licht, waarvan het schijnsel tot diep in den donkeren tuin doordringt. Het gezuig van de goeramé-visschen in den vijver is duidelijk hoorbaar, en ontelbare krekels tjirpen er lustig op los. Languit lig ik op den rieten stoel en blader wat in de tijdschriften, welke met de laatste post zijn aangekomen. O, hoe ver ligt Europa van me af! Hoe vreemd lijken me nu die foto's van al die onbekende gezichten, die er in mijn tijd nog niet waren. Het moderne Italië en Duitschland, hoe wonderlijk energiek was dat alles, en reeds voelde ik de betoovering van het Westen weer over me komen, toen de groote houten deur van mijn erfpoort kraakte en duistere schaduwen zich langs het aloë-pad voortspoedden.

Een oogenblik later stond een wonderlijk tweetal voor mijn kleine open veranda. Een lange magere hadji, met verdacht sluwe gelaatstrekken, en zijn leerling, een jonge Sasakker, die hem als een schaduw volgde. Ha, ha, dacht ik, de beruchte Hadji Amin, bekend toovenaar en giftmenger, een stille intrigant die veel deining onder de Balische en Sasaksche Hoofden had gebracht. Wat wilde deze fanatieke Islamiet bij mij? Oppassen was de boodschap! Na de gebruikelijke zeer vriendelijke be-

groetingen bood ik den Hadji een stoel aan, terwijl zijn moerid achter hem op den grond ging zitten. Langzaam begon de Hadji het gesprek, over Lombok en hoe of het mij op Tjakranegara beviel. De adat van Lombok kennend, vertelde ik niets dan goeds over het inderdaad zeer schoone eiland.

Maar plotseling bracht de Hadji het gesprek vrij plotseling en ongewoon op het intiemste van Lombok, wat me zeer verwonderde. Ik hoor dat de Toe'an zich voor occulte dingen interesseert, vroeg hij me sluw onschuldig. Maar ik hield me van den domme. Komaan, Toe'an Hadji, antwoordde ik hem lachend, bestaan er wel dergelijke dingen? Toen keek hij me lang en oplettend aan, wenkte zijn volgeling een sirihpruim voor hem te maken en zeide met neergeslagen oogen: „Zouden de kenners hun waar niet kennen, Toe'an?"

Ik trok onverschillig mijn schouders op, en zeide: „Vergeet niet, Toe'an Hadji, dat men op Lombok veel vertelt en dingen zegt, welke men meermalen niet verantwoorden kan." Dat is zoo, Toe'an, beaamde hij met een suikerzoet lachje, maar zooals ik zeide, zou een kenner zijn waar niet kennen?

Ook een kenner kan zich vergissen, Toe'an Hadji, en — zonder bewijzen komt men toch ook niet ver. — Bewijzen, bewijzen, mompelde hij, wat zijn nu bewijzen voor U en voor mij? Maar ik kom met goede bedoelingen bij U, Toe'an, daarom bracht ik dit mede. En meteen haalde hij een klein bamboe buisje uit zijn gordel, dat hij op tafel legde. Ik wou U alleen vragen, of U zoo iets reeds gezien hadt. Hebt U weleens het handje van een Bebai gezien?

— Een Bebai, antwoordde ik, wat is een Bebai? Een Bebai wordt geboren, antwoordde de Hadji zeer lang-

zaam, wanneer een mannelijke en een vrouwelijke Ljak of Séla, zooals de Sasakers dat noemen, elkaar in zondigen wellust ontmoeten. Dan wordt de heks zwanger en na drie maanden baart zij een klein afzichtelijk wezentje met een spits hoofdje en muizenooogjes. De Sasakkers onderhouden die wezentjes in het geheim en nemen ze zelfs mede wanneer ze verhuizen. Maar het zijn ondeugende dingen, want wanneer de huisvrouw 's nachts haar rijst niet toedekt, bevuilen ze het met hun urine en de rijst bederft onmiddellijk en gaat stinken. Meestal laat men hen los op de kebons of op het huis-erf, en zij zijn het die die vreemde geluidjes slaken, wanneer een vreemde binnendringt, zoodat de eigenaar het onmiddellijk weet. Worden ze niet gevoed met hun dagelijksch korreltje rijst, dan worden ze kwaadaardig en plagen de menschen, zoodat dezen ziek worden of aan allerlei gebreken gaan lijden.

— Wel aardig verzonnen, gaf ik ten antwoord, en nu zou jij zoo'n Bebai handje bezitten? Kom aan, Toe-an Hadji, wat kost de grap? Je wilt me dat toch niet in ernst wijs maken?

— U vraagt bewijzen, zeide mijn gast toen scherp, welaan, ziehier de bewijzen! En meteen opende hij tot mijn afgrijzen het doosje en een klein roodbehaard miniatuurmenschenhandje met scherpe nagels gleed op mijn boek. Het krenge ontmoette ik bij het Balineesche kerkhof — verduidelijkte de Hadji — en het siste als een bezetene toen ik dit handje er af sloeg. Hier, bekijk het maar eens goed, de grap kost niets, Toe-an. Ik zei toch reeds dat een kenner zijn waar wel kende? Wel?

Met een vloek slingerde ik het handje van me af en schoof mijn stoel achteruit. Ik hou niet van apen- of koboldenhandjes, zeide ik geërgerd, dergelijke rariteiten

verkoop je aan matrozen op Ampenan of laat het aan uilskuikens zien, maar zoo gauw vlieg ik er niet in, Toe'an Hadji!

„Bewijzen, nietwaar!” spotte deze. Zulke dingen verkoopt Hadji Amin niet, maar — als de Toe'an niet zoo geschrokken was, zou Hadji Amin den Toe'an wel willen vragen, geen handjes maar levende Bebai's te willen zien. Dat was een soort uitdaging. Brutale vlerk, nu begreep ik dat hij wou zien, of een Europeaan ook bang gemaakt kon worden met Lomboksche zwarte magie. Zoo iets kon alleen Hadji Amin van Seganten doen. — Veel belangstelling voel ik er niet voor, beaamde ik, wel wetend hoe gevaarlijk dergelijke aardigheden waren, maar het aanbod van den Toe'an Hadji is te merkwaardig om het af te slaan. Maar — waarschuwde ik hem — één ding moet de Toe'an Hadji niet vergeten, als er iets met mij gebeurt, dan...

— Waarom zou Hadji Amin den Toe'an iets doen? viel hij me in de rede, heeft de Compénie van den Toe'an de Sasakkers niet van dat vervloekte Balische juk bevrijd? Waarom wantrouwt de Toe'an mij? Men vertelde dat de Toe'an veel over occulte dingen gelezen had, daarom wilde ik U een dienst bewijzen en U iets laten zien dat nog geen blanke gezien heeft. Bovendien ben ik het niet die het den Toe'an zal laten zien, maar een Baliër die tot den Islam is overgegaan en mijn leerling is. Als eenige tegenprestatie zou ik den Toe'an willen vragen, of, indien de Toe'an het toestemt, de Toe'an een stuk van een Doejoengtand voor mij heeft. — Nu, antwoordde ik, het is alles heel vriendelijk, en ik zal gaarne die vreemdsoortige wezens willen zien, maar, dien Doejoengtand heb ik niet. Indien de Hadji echter geduld heeft zal ik het uit Soembawa

bestellen, daar heeft men nog zeehonden aan de kust. Maar waar wil de Toean Hadji dien Doejoengtand voor gebruiken? vroeg ik.

— Het schraapsel is een goed medicijn, Toean, antwoordde hij ad rem. Nu goed, de Doejoengtand zal je krijgen, maar, Dank, zeide de Hadji kort. Vrijdagnacht kom ik den Toean halen. En met een gebruikelijk ‚begitoe sadja‘ vertrok de Hadji met zijn volgeling en een oogenblik later knarste de poort weer dicht.

En weer was ik omgeven door de Middeleeuwen. Lang, heel lang peinsde ik na. Het was alles zoo wonderlijk. Wat wilde die slimmerd? Ja, wat was die Hadji Amin eigenlijk voor een vent? Stelt U zich toch eens voor, dat een vreemde kerel U bezoekt en met een grijs een afgehakt koboldenhandje voor U op tafel legt, en U daarna in ernst vraagt of U bereid zou zijn zelf die monstertjes te willen zien? Bespottelijk gewoonweg. Zouden dan onze bakersprookjes toch waarheid bevatten? En daar sta je alleen in een tropennacht vol van glinsterende sterren en staat voor het mysterie van een Oostersche hallucinatie!

.
Vrijdagnacht! — De indrukwekkende Meroetempel is vaal beschenen door de weerkaatsing van de electriche straatlantaarns, welke langs den hoofdweg van Tjak-ranegara zijn geplaatst. De lucht is iets betrokken, want zoo net heeft een klein regentje verkoeling gebracht, en de bladeren van de boomen druipen nog van de laatste druppels, die nu en dan neerkletsen. We strompelen door het duistere gangetje van Karang-Sonkang, nu en dan aangeblaft door een scharminkeligen hond, die uit een van de Balineesche behuizingen schiet, en begeven ons in de richting van Banjar Kediri. Slechts

eens passeeren we een patrouille van de Dessa-politie, in zwarte kains gewikkelde mannen met pedangs, blaasroeren en lansen gewapend, en verdwijnen weer in een doolhof van gangen en gangetjes. Soms hooren we het gekling-klang van een late weefster en aan de stemgeluiden hoor ik dat we in het Sasaksche gedeelte van Tjakranegara zijn gekomen. Dan schuift plotseling uit een poortje een duistere gedaante, waarmede Hadji Salim enkele woorden wisselt. Ik voel dat de onbekende in het duister lang en aandachtig naar me kijkt. Dan volgt een toestemmend aoh en gaan we een verlaten en vervallen erf op. Hadji Amin roept en eenige oogeblikken later flitst het heldere schijnsel van een petroleumlampje, gedragen door een beeldschoone jonge Balineesche vrouw. De omtrekken van haar bloote schouders en borsten zijn wonderlijk soepel en de glans van haar haarwring is van een smeltende matheid. Twee groote glanzende oogen kijken ons aan, dan verdwijnt de vrouw, nadat ze het lampje heeft neergezet, en komt spoedig weer terug met een mat, een doelang met fruit en een assepan of wierookvaatje. Gul beduidt ze mij om toe te tasten, terwijl zij zegt dat de koffie dadelijk komen zal. Intusschen is Hadji Amin verdwenen en ben ik alleen met zijn leerling, een Baliër van middelbaren leeftijd. De man praat niet veel en is uiterst beleefd, terwijl de jonge vrouw zich naast mij neder zet. Bewonderend gaan mijn blikken langs haar prachtig gemodelleerd lichaam, en dat voelend bedekt ze met een onvergetelijken glimlach haar borsten met haar saboek. O hoe schoon kunnen Balineesche vrouwen toch zijn! Dan drinken we koffie, die zwart en pittig is en waarvan de walm behagelijk aan deed. Toen knetterde de wierook en gebod de man voor mij ons stil te zijn.

Intusschen was de hemel helder geworden en welfde zich heel hoog over de boomsilhouetten een firmament van gloeiende lichtsprinkelende sterren. Een bedwelmende geur van Cambodja- en Tjempakka-bloemen doortrok de atmosfeer en het geruisch van de boomkruinen was het eenige dat de stilte verbrak. De Baliërdreunde op zangerigen toon zijn mantrams, welke gedeeltelijk Balineesch en gedeeltelijk Sasaksch klonken, strooide wat njanja-geringsing, een mengsel van gebrande rijstkorrels met bruine suiker, uit en trok een grilligen cirkel wijd om ons heen. De reuk en de rook van het doepavat drongen in mijn neusgaten en veroorzaakten een scherpe prikkeling in mijn longen en oogen.

Heidennacht, nacht van tooverij! — Toen greep de hand van het schoone meisje de mijne en de druk van haar spitse vingers waarschuwde me op te letten. En toen... Maar mijn hemel, er zijn van die dingen welke men niet onder woorden kan brengen. Was het een waanvoorstelling? Of was het de bijtende rook van de doepa, welke me parten speelde, want, bij alle goden, aan alle kanten begon het om ons heen te wriemelen en te leven en steeg er uit den grond, als een vuilbruin roodachtig waas, iets op. Iets dat vormen had en valsche geniepige stekende oogjes. Gemeene muizengezichten, met hoog oploopende schedeltjes, en lichaampjes van nog geen twee decimeter hoogte, waaraan slungerig en gulzig armpjes bengelden, armpjes, juist zooals ik dien avond gezien had, toen Hadji Amin mij den inhoud van zijn bamboe doosje toonde. En het leger van gedrochtelingen sloop nader, steeds nader, druk gesticuleerend, klagelijk piepend of blazend met een nijdig gesis. Levende creaturen van walgelijke valscheheid, stinkend naar rottende lijken en andere ongerechtig-

heden. Toen kwamen ze binnen den lichtcirkel en ziet..., de vormen verdwenen, en alleen lugubere paarsbruine, hartvormige vlammetjes waren overgebleven van de wanstaltige waterhoofdjes en roodbehaarde lichamen. Vlammetjes die ons omzwermden en kil aanvoelden.

De vrouw naast mij slaakte een gil en schopte en sloeg van zich af, terwijl ze haar saroeng hoog tusschen haar beenen optrok en haar schoot krampachtig met haar vingers bedekte. Onzichtbare handjes trokken haar wrong los, kriebelden in mijn nek, trokken aan mijn haren, neus en ooren, en... met een kreet van woede en walging trapte ik het wierookvaatje en de heele sante-kraam van magische offers om.

— Schei uit, bulde ik, jou leelijke tovenaars! Schei uit met je duivelskunsten! — De Baliër grinnikte, trok zijn schouders op en maakte een heftig geluid, terwijl zijn handen een cirkelende beweging maakten. Toen droop het walgelijke leger af. De vlammetjes trokken uit den lichtcirkel, werden weer gedrochtelijke misgeboorten en verdwenen als een neerslaande roode nevel in den zwarten grond. De vrouw naast mij snikte, rilde en schudde vol ontzetting haar sarong uit, terwijl zij haar mannelijk gezelschap geheel negeerde. Daarna ruimde ze zwijgend alles op en verdween zonder te groeten de duisternis in.

Het kobolden-avontuur was voorbij, en huiverend volgde ik in den nanacht den steeds zwijgenden Baliër, totdat een wit licht vertelde dat we den hoofdweg bij Majoera genaderd waren. God zij dank! Met een beleefdheidszinnetje verontschuldigde mijn gids zich en een oogenblik later had ik de duistere buurt achter mij gelaten en ademde diep de heerlijke nachtlucht in.

DE INWIJDING VAN I NJOMAN DAMA

Ruischend suist de Westmoesonwind door de toppen der oude Kenarie- en Tjempakkaboomen van Tjakra-negara, en loodzwaar hangt de geur van vochtige bloemen, bladeren en aarde in de zoelte van den tropennacht. Er is geen maan, want reeds is het diep in de pangelong, de duistere maandhelft, wanneer de schoone Maangodin zich gaat omsluiëren met haar gewaad van diep indigo-blauw en wemelende sterren. Vol weemoed klinkt het mystieke geluid van een plerrèd, het instrument waarop de Lombokker zijn intense heimwee naar zijn stralende Goden vertolkt, en felrood spatten de vuurroode Poetjoekbloemen op in het schijnsel van mijn lamp. Droom-verloren staar ik voor me uit, want zoo'n Lomboksche nacht is een belevenis. Alleen het rustig getik van de klok is te hooren, de klok die de eeuwigheid in tijd wil verdeelen, volgens het dwaze plan van menschen, die haar hebben uitgevonden omdat ze door al hun wijsheid, misleid door hun kleinmenschenlijke behoeften, de verlossende beteekenis van het leven niet meer kunnen vatten. Eeuwen van vervalscht Christendom hebben hen tot jachtige machines gemaakt, tot ongelukkigen die meenden slechts één leven te bezitten, met als vooruitzicht voor een God te moeten komen, die hen of vol wraakzucht in een brandende hel zal werpen, of hen doemen zal te moeten verblijven in een hemel van imbe-

cielen met uitgestreken gezichten. O, wat een kostelijke zotheid om daar over te denken, wanneer men den Lombokschen Westmoesonnacht aanvoelt met al zijn verbor-gen lusten en trillingen!

— Slammat malaam, Toean, — klinkt het dan plotse-ling, en een zacht gegrinnik volgt ietwat verlegen, want de man, die ongemerkt genaderd is, heeft mijn verras-sing en den ruk waarmede ik me opgericht heb opge-merkt. Béh, Njoman Dama, roep ik verrast. Je hebt me een oogenblik aan het schrikken gemaakt, man. Maar dat is niets. Neem plaats en vertel me gauw wat je voor nieuws hebt. De oude Lombokker gaat verlegen op de sofa zitten en maakt langzaam zijn sirihpruim klaar. Ik kom mijn belofte vervullen, zegt hij dan zacht. En ernstig naar mij kijkend, fluistert hij meer dan hij praat: ik had U toch vroeger beloofd iets over mijn inwijding te vertellen? Ik mag het nu doen, ziet U. Njoman Dama is al oud, hij kent zoo zachtjes aan de menschen wel, en weet wat hij den een wel, en den ander niet mag ver-tellen.

— Ach hoe interessant, — roep ik uit, want ik weet dat deze merkwaardige man, die de menschen, planten, dieren en steenen kent als geen ander, mij iets uit het oude animistische Lombok zal gaan onthullen. Zwijgend kijkt hij me onder het kauwen van zijn pruim aan, legt dan zijn vinger op mijn voorhoofd, tusschen mijn twee oogen en strijkt er over alsof hij er een merkteeken op wil zoeken. — Onthoud deze geschiedenis goed, Toean, zegt hij dan. Er zijn dingen die men in het leven gebrui-ken kan, zoodat U niet meer zoo zult schrikken als daar net. Bapa Njoman heeft altijd verlangd de menschen te kunnen helpen want hij heeft zelf veel moeten onder-vinden.

Demonstreerend toont hij me zijn rechterhand waaraan twee vingers ontbreken. — Dat hebben de Brahmana's gedaan, — zegt hij dan bitter. Maar ik wil ze niet meer haten. Want ze waren dom, ze sloegen me die vingers af in een tweestrijd, toen ik mijn menschaardigheid, ook als Soedra, wou toonen. Maar ook Brahmana's zijn maar stervelingen, en nu helpt Bapa Njoman hen, wanneer ze ziek zijn of in nood verkeereren. Ja, een vreemde geschiedenis is het, zeer vreemd, maar moet een leerling niet veel vreemde dingen zien en meemaken, alvorens toegelaten te worden in het Huis met de Zeven Poorten? Alle groei kost smart, want wil men groeien, dan moet men door iets heen breken, iets waaraan men eerst gewend was. Maar luister slechts. . . .

— Bapa, Bapa, word wakker! De maan is al op en de weg is zoo ver. Zachtjes schudt het jonge kind den ouden man, die op een eenvoudig matje uitgestrekt ligt. — Bapa, word wakker!... Dan komt er beweging in den slapende en kort daarop slaat hij zijn oogen open. — Ben jij dat Loeweng? vraagt hij zacht. — O ja, dat is waar ook. Goed. Zullen we dan maar gaan?

Blijmoedig richt hij zich op, rolt zijn matje en gaat even naar den put om zich te baden. Het meisje heeft intusschen haar hel gekleurde saboek aangedaan, en maakt zich gereed om uit te gaan. Daarna blaast de oude het oliepitje uit, en het tweetal gaat door de oude vervallen poort, waarvan de deur weer krakend dicht gaat. Als schaduwen gaan zij langs de verlaten straten en slaan den weg in naar den Doodentempel. Duistere nacht omgeeft hen, want telkens verdwijnt de manesikkel achter groote jachtende wolken. Heel hoog boven den horizon branden de felle lichten van de boschbran-

den, welke de bergbewoners ontstoken hebben tegen de hellingen van den machtigen Rindjani en den mysterieuzen Goenoeng Sasak. Het is erg koel en huiverend wikkelt het meisje zich in een grooten zwarten lap, welke ze mede genomen heeft. De oude kucht voortdurend en schijnt in het geheel niet op den weg te letten. Waarvoor zou dat ook noodig zijn? Heeft hij dienzelfden weg niet reeds vele en vele nachten, gedurende opvolgende jaren, afgelegd? Die weg naar de sinistere Poera Dalam is hem immers reeds meer dan vertrouwd geworden. Strompelend gaan ze over de smalle tegallans van de droge sawahs, waar nu tabak groeit, komen dan op woesten grond, waar doornige struiken dooreen warrelen, en bereiken dan eindelijk de Sema, het verbrandingsterrein van de Baliërs. Witte lappen van grafteekens wapperen in den wind en een eigenaardige prikkelende lucht omgeeft hen. Vuurvliegjes dwarrelen rond als lokkende dwaalgeesten en het eentonig gekwaak van de kikkers en het scherp getjirp van de krekels is niet van de lucht.

Dan staan ze voor den grooten Doodentempel, de Poera-Dalam, waar de verschrikkelijke Doerga-Dewi woont, bewaakt door de steenen monsters, welke dreigend hun knuppels omklemmen. Ze treden door de Tjandi-Bentar, de gespleten poort welke toegang geeft tot den voorhof van den tempel, en drukken dan zachtjes tegen de zware deuren van het innerlijke heiligdom. Niemand. Gelukkig, want straks tegen Poernama, wanneer de maan rond en glanzend zal prijken, zullen drommen van hulpzoekenden den tempel vullen. Systematisch begint het tweetal de offers gereed te maken, welke ze medegenomen hebben. Voor ieder der groote steenen poortbewakers wat Tjanang, dan iets dergelijks voor den massalen Binginboom. De groote offers zijn

voor het altaar van Durga bestemd. Haar afzichtelijk beeld glanst dreigend in het zachte, roode licht van het offervuurtje, en het is net of de trillende schaduwen beweging aan het beeld geven. Vlijtig rakelt het meisje de gloeiende sintels op, dan bedekt ze het geheel met een pisangblad, en het tweetal begint de gewoonlijke gebeden op te zeggen. Gonzend klinkt het mantram van den oude en dof kletsen de bloemen tegen den steenen vloer. Daarna besprenkelen beiden zich met het wijwater en maakt de man zich gereed den verderen nacht in overpeinzingen door te brengen, terwijl Loeweng zich goed inrolt en gaat slapen. Tik, tik, tik, knappen de wierooksintels in de doodsche stilte welke plotseling is ingetreden, en wanneer ook de laatste vonk is vergloeid, is alles in een diepe duisternis gehuld. . . .

Stilte. — Hoorbare, suizende stilte. Een stilte die beklemmt en den mensch dwingt tot inkeering. . . . Dan, als een angstkreet vol van ontzetting, klinkt het geroep van een nachtuil. Op de houten tempeldeur knallen drie vlugge slagen, en bonzend worden de twee paneelen met een smak opengegoid. Een intense blauwe gloed omcirkelt het altaar en vliegt sissend door de ruimte, de oneindigheid tegemoet, als een opgehitste zwarte cobra, de beruchte oelar-babi, de schrik van Lombok. Nooit is de oude nog bang geweest in dezen Doergatempel, maar nu breekt het angstzweet hem uit en voelt hij hoe zijn hoofdhaar overeind staat. Met een ruk draait hij zich om en staart . . . Neen, hij kan niet zeggen wat het is, maar hij voelt hoe een ontzettende druk, die van binnen uit schijnt te komen, hem den adem belet. Maar voordat hij zijn bewustzijn verliest, stamelt hij nog zijn hartewensch: „Ach Doerga-

Dewi, Gij machtige, Algenadige Moeder, geef mij de kracht de menschheid te helpen en al het slechte te verdrijven! Heb genade met mijn medemenschen en verlos hen van het leed, van ziekte en pijn en booze magische krachten, die zondige zielen hun toewerpen. Geef mij de sakti om de Vampiers te verslaan, overal, ten Noorden, ten Oosten, ten Zuiden en ten Westen!" En terwijl de oude man zwaaiend zijn armen uitslaat, de richtingen aanwijzend, is het of een blauwe staf van vlammend vuur zijn lichaam inschuift, welke hem schroeit met een intense koude.

.

Toen brak de dag aan, en daarmee een nieuwe mijlpaal in het leven van een mensch.

.

Er was droefheid in het groote huis in de dessa Tjemara, want was niet de oudste van de familie, sinds zijn laatsten gang naar den Doergatempel, zoo geheel veranderd? Dagen en dagen groef hij reeds een gat in den tuin van het woonerf, steeds den menschen voorhoudend, dat hij drie kisten vol met kostbaarheden wenschte op te graven. Drie zwarte, oude, met koperen hoeken beslagen kisten, welke volgepropt waren met edelgesteenten, goud en kostbare stoffen. Eten en drinken deed hij niet meer en, stil voor zich uit starend, bracht hij de nachten door, wachtend tot het weer dag zou worden en weer tijd zou zijn verder te graven. Als een vreemde leefde hij tusschen zijn familie en bekenden, en niets, niets scheen hij meer op te merken van zijn omgeving. En toen kwam een nacht dat hij een anderen kuil groef, even lang en even breed als zijn lichaam, waarin hij ging liggen met zijn gelaat naar het Oosten gekeerd. Bleek en koud als een doode in zijn doodkist lag hij, zijn han-

den op zijn borst gevouwen, terwijl hij er een grooten blauwrooden lotus in geklemd had, welks stengel steil omhoog rees, alsof zijn wortels groeiden in het middenrif van den doode. Zacht weenden de vrouwen, want ze meenden dat werkelijk het einde nabij was. Want welk mensch graaft zich eerst een kuil in den grond, even lang en breed als hij zelf is?

.
Maar in dien toestand beleefde de man de wonderlijkste dingen van zijn leven. Hij heeft het gevoel alsof hij achter de grenzen der dingen heen kan zien. Niets scheen meer verborgen voor hem te kunnen zijn, en als een dreigende nachtmerrie ziet hij overal de Waarheid. De ontsluisde Isis vervult hem met afgrijzen, want zelfs zijn eigen beeld in het spiegelglas toont hem onbeschaamd zijn groenscharminkig skelet, als een lugubere waarschuwing dat alles, wat hij tot nog toe waargenomen heeft, Maya, bedrog, is. En in het gelaat van al zijn naasten ziet hij die waarschuwing als een hem steeds vervolgende ontzetting. Zijn zenuwen zijn van minuut tot minuut in de hoogste spanning, en met een snik van diepe innerlijke smart ziet hij hoe al zijn geliefden hem ontwijken. Zelfs in het reine jeugdige gelaat van Loeweng ziet hij het grijnzende doodshoofd, waaruit dof stralend de spot en het ongeloof als een verschrikkelijk bedrog hem toe glanzen.

Maar het ergste van alles is, dat men hem vreest. Die angst voor hem, den zonderling, den stapelkrankzinnige, doet hem alle houvast verliezen, en hij waadt rond in een grenzelooze eenzaamheid. Als een hoon en bespotting scheen hem zijn vroeger verlangen, de menschheid te willen helpen, hen te willen verlossen van den booze. Want als een dwaasheid komen hem

nu de woorden goed en kwaad voor. Was er wel een goed en een kwaad?

En in den onmenschenlijken, stillen, eenzamen strijd, dien hij uit te strijden had, ontvouwde zich plotseling voor hem het machtig samenstel der Dingen. Er was geen goed en geen kwaad! Er was alleen maar Waarheid! Er was geen boosheid of reinheid. Er was alleen het onverbiddelijk uitleven van oorzaken en gevolgen. Het Heelal was Groei! Immer veranderend, immer wisselend, onverbiddelijk, zonder genade, maar strikt rechtvaardig. De harteklop van de Natuur was als het ineenskrimpend en uitstralend gesidder van een sissende vuurwerkbloem, zonder begin en zonder einde. De eeuwige kringloop van geboren worden, leven en sterven, geboren worden, leven en sterven, het zich steeds meer uitzetten in glanzende spiralen, uitwaaiierend in den nacht der eeuwigheid. Wee, wee hem die zich hechtte aan de onstandvastige vormen! Wee hun, die alleen hun blikken richtten naar den atoomkleinen glans van een spattend vonkje in de baan van een onmeetbaren komeetstaart, welke zich intrekkend en uitzettend door de eeuwige diepten van het firmament heen beweegt.

Ik ben DAT, gonsde het in zijn binnenste, en ten diepste geroerd door deze goddelijke erkenning, verviel Njoman Dama in een alles beheerschende extase. Dat was het moment dat hij zich in zijn eigen gegraven graf begaf, want het leven was hem een walging geworden. De Lotus was gegroeid, van duisternis tot Licht.

Maar toen was de Vijand gekomen. Donker en zwart, monsterachtig van dreiging. Het Verleden wilde hem niet laten sterven, het gunde hem de vroegtijdige verlossing niet. En sissend van drift, stampte hij op den grond en daagde hem uit met zijn duizendarmige ont-

zetting. Maar de Godheid was in Njoman Dama ontwaakt, en zonder bedenken ving hij den strijd aan tegen dit laatste Mayabeeld. Dansend ging hij zijn tegenstander tegemoet, zijn handen, wonderlijk genoeg steeds gevuld vindend met magische wapens, die als vurige slangen sissend en snorrend de duisternis invlogen. Hij voelde, hoe een ijle witte krans van licht zich om zijn hoofd trok en zwaar drukte als een helm die hem tot aan den hals overwelfde. Om zijn borst vormde zich een pantser van levend glanzende substantie en om zijn middel kronkelde zich de beschermende Naga's van Doerga-Dewi, wanneer zij zich manifesteert als Kali, de Moeder der Werelden en Goden.

OM, TAT SAT! bulderde hij zijn strijdkreet, en met een geweldige krachtingspanning slingerde hij zijn magische Pana en Badjra naar het dreigende monster voor hem, welke torenhoog boven het geboomte uitstak. De uitwerking was overweldigend, want als in duizend stukken spatte de Vijand in een chaos van kleuren uiteen en verdween, een sfeer van intense koelte en rust achterlatend. Uitgeput zeeg Njoman Dama ineen, maar met een lach van gelukzaligheid hief hij zijn hoofd op en wees naar een groote, glanzende ster boven zijn hoofd, zijn ster! De Ster van het Oosten! Wonderlijke klanken omringden hem, en het was of hij geheel geïsoleerd was van de wereld waarin hij leefde. Twee rijen van statige gestalten schaarden zich om hem heen, en voor zich zag hij, oogverblindend, de Ster, nu vlak bij hem.
Toen wist Njoman Dama dat hij de Poort was doorgegaan!

.
.

I Njoman Dama is een groot Medicijnman geworden. Want hij genas niet alleen met vuur, water en lucht, maar geen zieke, hoe ver hij zich ook van hem bevond, die zijn gedachten om hulp naar hem richtte, behoefde teleurgesteld te worden. Want Njoman Dama voelde die stille beden om hulp, en wanneer hij slechts naar de richting van het dorp waarin de zieke verblijf hield blies, was de genezing verzekerd. Slechts in één geval kon Njoman Dama niet meer helpen, en dat was, wanneer de tijd was aangebroken dat de vonk van de levenskomeet zich weer moest intrekken, om nieuwe krachten te verzamelen voor een nieuw stoffelijk leven. Want dan eischte Moeder Doerga haar ziel op en moest de Dood zijn rechten doen gelden. Maar dan bogen de menschen ook hun hoofden en aanvaardden de uitspraak van den ouden wijzen man. Waarom zou men den vermoeide zijn rust niet gunnen?

WALPURGISNACHT

Bapa Hingsir, of I Hingsir, is niet bepaald een doekoen of balean; maar nu en dan helpt hij de vrouwen van het dorp, wanneer ze bevallen moeten. Daarom alleen al kent vrijwel iedereen hem in Bandjar Balalowan te Denpasar. Maar er is nog wat anders, waarom men ontzag voor hem heeft. Bapa Hingsir heeft namelijk in zijn jonge jaren heel wat vreemde dingen beleefd. Dingen waarover men wel eens fluistert, doch waar niemand hardop over durft praten, omdat er nu eenmaal voorvallen zijn waarmede men voorzichtig moet zijn. Want, hoewel nu het rood, wit en blauw van de Nederlandsche vlag over het eiland Bali wappert, is men nog lang niet vergeten, dat in den tijd van de Balische vorstenoverheersching voor sommige dingen de gruwelijkste strafbepalingen waren. Bovendien zijn er nog altijd andere dingen waaraan een mensch bloot kan staan, wanneer men vermoedt dat hij dingen kent, welke wel een beetje ongewoon zijn.

Maar op een avond kwam Bapa Hingsir los en kreeg ik het verhaal te hooren, hoe hij op een keer in de wonderlijke en afschuwelijke bijeenkomsten van de Dêstie's of Vampeirs terecht kwam. Maar laten we Bapa Hingsir zelf zijn smeug opgedicht verhaal laten vertellen.

.

Het zal zoowat drie uur in den nacht geweest zijn, toen ik van mijn alom bekende leermeesteres in de geheime kunsten, Dajoe Ngoera te Sanoer, naar huis wilde gaan.

Maar de Dajoe hield me tegen en zeide: Waarom wil je zoo laat nog naar huis gaan, I Hingsir? Weet je dan niet, dat het Toempak Wajang is, de nacht dat alle booze krachten op aarde rondzwerven?

Maar ik wilde nu eenmaal naar huis gaan, want het was een prachtige nacht vol met sterren en ik had 's morgens vroeg nog wat werk af te doen. Bovendien was ik niet bang, want ik had toch niets op mijn geweten. Zoo wandelde ik den weg van Sanoer naar Badoeng af, half soezend, want ik was toch wel moe.

Zoo kwam ik dan bij de verbrandingsplaats van Kajoe-Mas, waar enkele groote geestenboomen bij de graven staan. Wie beschrijft echter mijn verbazing, toen ik midden op den weg een groot blauw licht zag gloeien. En hoewel ik werkelijk niet bang was, begonnen mijn nekharen toch overeind te staan. — Weet je wat I Hingsir, zeide ik tegen me zelf, laten we het zekere voor het onzekere nemen en om het raadselachtige licht heen loopen. Als jij het niet hindert, zal het jou ook niet hinderen. Mij voor oogen houdend wat men in dergelijke gevallen doen moet, prevelde ik enkele beschermingsformules, lichtte mijn sarong hoog op, zoodat mijn schaamdeelen bloot kwam, stapte dapper vooruit en maakte een omtrekkende beweging. Maar van ontwijken bleek geen sprake te zijn. Want het licht zweefde naar me toe en plotseling voelde ik, hoe ik met een reuzenkracht te doen had. Iets greep me aan, omstrengelde me en scheen me in een wurgenden greep te willen dooden. Nu brak het angstzweet me werkelijk uit en met den moed der wanhoop begon ik nu een strijd op leven en dood. Ik voelde hoe ik nu en dan werd opgeheven tot vele meters boven den grond, dan weer werd neergedrukt in een ijzeren greep. Maar ik wilde niet

sterven. En steeds omgaf me het blauwe licht als een hardnekkige nevel. Deze wanhopige strijd duurde tot den ochtend door, en doodelijk uitgeput vond ik me ten slotte bij het eerste hanengekraai in de goot langs den weg.

Toen ik mijn oogen opsloeg, zag ik, hoe mijn armen omstrengeld waren door een saboek of breeden gordel. Het ding was van twee handbreedten breed en meer dan twee ellen lang, terwijl het zwart en wit gestreept was. Een vreemde stem zeide me dat de gordel Djero Semar Penanti heette. Vlug wikkelde ik het los, borg het in mijn buikband en rende naar huis, waar ik bevend over al mijn ledematen aankwam. Zonder iets te zeggen, wierp ik me op mijn Balé, nadat ik de saboek aan mijn voeteinde had neergelegd, om het voor nieuwsgierigen te verbergen, en sliep tot laat in den middag, daar ik geen werk meer doen kon.

Den nacht daarop beleefde ik echter weer iets eigenaardigs. Het zal zoowat middernacht geweest zijn, toen ik driemaal een stem hoorde roepen: — Njoman, hé, Njoman, ga je niet mee?

Daar er niemand in de nabijheid was, begreep ik niet waar de stem vandaan kwam. Maar toen het geroep zich herhaalde, dacht ik plotseling aan de saboek. Ik greep het ding en zag hoe er vuur uit vlamde. Nieuwsgierig wat er nu komen zou, wilde ik het omdoen, maar voordat ik het om had voelde ik reeds, hoe ik werd opgetild en wegzweefde.

Ik kwam neer op een zeer afgelegen donkere plek, welke ik later Toembak Bajoe in Mengwi hoorde noemen. Pas stond ik daar, of van alle kanten kwamen geheimzinnige vlamme lichten, die weldra de heele plek vulden en zich later ontptopten als menschelijke wezens,

alle jong en mooi en waarvan de meeste vrouwen waren. Het werd een feestelijke bijeenkomst zooals ik nog nooit beleefd had. Een liefdesbachanaal was het, de meisjes trokken de kleederen van mijn lichaam en overstelpen me met kussen op alle deelen van mijn lijf. Dewa-Ratoe, het was of ik de God Smara zelf was geworden.

Pas bij het eerste hanengekraai nam het feest een einde. En weer vloog ik als in een droomtoestand verzonken naar mijn huis. Den daarop volgenden Klionacht gebeurde hetzelfde, en de schoone deernen verkozen mij tot haar vorst. Ik maakte een formeel ceremonieel mee, en de genietingen die er waren overtroffen die van den eersten nacht. Hoewel ik in dat alles wel wat schik begon te krijgen, begon ik toch wel wat op te passen, toen op den derden nacht een van de mooiste meisjes mij vroeg waar of ik woonde, daar ze gaarne wenschte mij op te zoeken. Ik gaf haar een valschen naam op en noemde mij I Gangsar, terwijl ik haar zeide een roode Poetjoekbloem als herkenningsteeken achter in haar haarwring te steken. Ik zou van mijn kant hetzelfde kenteeken voor op mijn hoofddoek steken. Als bewijs van genegenheid bood ze me bij het afscheid wat gebak aan en drie pisangs, welke ik naar huis meenam.

Thuis gekomen, legde ik de gaven op een plankje boven mijn hoofdkussen, mij voornemend ze te zullen eten wanneer ik ontwaakt zou zijn. Wie kenschetst echter mijn ontzetting, toen ik den volgenden ochtend de versnaperingen wilde gebruiken en bemerkte dat zich boven mijn hoofdeinde geen koekjes en pisangs bevonden, maar — stinkende varkensdrek en drie afgerukte vingers van een lijk! Onmiddellijk begreep ik toen dat ik in een heksen- of Déstie-bijeenkomst was geweest en

met angst dacht ik er aan dat een der heksen mij straks wilde bezoeken! — Doch wel nieuwsgierig, wie of die mooie heks was, welke me dergelijke lekkernijen, waarvan ik nota bene op het feest zoo rijkelijk had gesmuld, had gegeven, besloot ik mij verdekt op te stellen en verschool mij achter een haag. De bloem hield ik echter op, daar ik vastbesloten was, indien die vrouw werkelijk zoo schoon en jeugdig was, haar aan te spreken en net te doen of ik niets begrepen had.

Maar ook nu zou me een onaangename verrassing wachten, want tegen den middag, nadat eindelijk alle pasargangsters voorbij waren, verscheen een afschuwelijke leelijke oude vrouw, die achter in haar haarwring een roode Poetjoekbloem droeg. Met een krijschende stem hoorde ik, hoe ze aan een voorbijganger vroeg waar of I Gangsar woonde. Deze antwoordde echter dat er in de Bandjar Belalowan geen persoon was die I Gangsar heette. Daarop vertrok ze, terwijl ik de Goden dankte dat ik een valschen naam opgegeven had. Met een ruk smeed ik mijn roode Poetjoekbloem weg en deed navraag naar den naam van het wijf. Het bleek een zekere Djenek te zijn uit het dorp Sesseh.

Hoe dan ook, deze ontkenning van het raadsel had me zoo aan het schrikken gemaakt, dat ik besloot naar Dajoe Ngoera te gaan en haar hulp in te roepen, om mij van die verschrikkelijke nachtmerrie te verlossen. Ik nam de saboek op en begaf me naar Sanoer. Daar nam Dajoe Ngoera onmiddellijk de saboek van me af en legde het met een witte saboek van haar zelf in een vertakking van een blimbingboom. Mijn saboek legde ze onder de hare en toen zag ik, hoe ze als twee slangen een gevecht begonnen terwijl de vlammen er uit spatten. Tenslotte verloor de wit-zwarte saboek het en Dajoe

Ngoera wenschte me geluk, daar ik, zooals ze zeide, indien ik die saboek aanhield, verplicht was van ieder familie uit mijn dorp, als zoenoffer, vijftien personen te dooden en hun lijken te eten. Dat zou gaan tot het getal tweehonderd, waarna ik dan een volkomen verdoemde ziel geworden zou zijn. Als veiligheidsmaatregel gaf ze me toen een andere saboek, die eveneens zwart-wit gestreept was en den naam van Kala-Kraak had.

Een jaar lang gebruikte ik de saboek om mij tegen de wraak der Desti's te beschermen, en toen ik niets meer te duchten had, verdween de gordel op een raadselachtige wijze. Dat de Goden me behoeden en dat nimmer een der heksen me meer lastig zal vallen en me zal dwingen die walgelijke feesten in Mengwi mede te maken!

Vol afgrijzen spoog I Hingsir zijn sirihpruim uit en staarde met een stille innerlijke ontzetting in het verre verleden terug. — Ja, wat beleeft men al niet, als men jong is, niet waar, Toean! besloot hij zijn vreemde geschiedenis.

DE MAN DIE VOOR DE GEESTEN SPEELDE

Dit is een vreemde geschiedenis van Nenga Goang. Maar wat kan men anders verwachten, wanneer men met het geestenvolk te doen heeft? En wat het aardigste ervan is, is dat Nenga Goang nog leeft en het me zelf verteld heeft. Nu nog bezit hij de trossen keppengs, welke hij van de Djins kreeg, en ze schijnen hem waarlijk veel geluk aan te brengen, want in heel West Lombok is er geen Dalang die zoo in trek is als hij. Avond aan avond speelt hij voor de Sasakkers en Balineezen, alsof er geen tekort aan geld was bij de menschen. Honderden malen hebben ze hem gehoord en gezien, en telkens weer weet hij het publiek te pakken door zijn bijtende geestigheden en raken spot. Zijn aanvangsgroet op het bekende Djangère deuntje, Tabé Njonja, tabé Toea-a-an, hoort men door heel West-Lombok en ieder giert het uit van de pret, wanneer ze het deuntje alleen maar hooren, want wat er na dien groet komt is werkelijk onvergetelijk. Maar om op het verhaal van Nenga Goang te komen, nu dat zit zoo.

Op een Djoemaat-Kliwonnacht, precies zeven dagen voor Tilem, dat is donkere maan, kwamen er plotseling twee vreemde gasten in Karangsongkang, de buurt waar Nenga Goang woonde. En het wonderlijke was, dat de honden, die in iedere Balische kampoeng in zwermen rondloopen, niet eens blaften. Stil en zonder eenig gerucht, stonden ze plotseling ook voor Nenga Goangs

slaapvertrek, terwijl zij zich beleefd kuchend nederzetten. Zwijgend draaiden ze een sirihpruim uit de sirihmandjes, welke geen Lombokker vergeet op zijn lange tochten mede te nemen. Op de vraag van Nenga waar ze vandaan kwamen, noemden ze een naam die Nenga nog nooit gehoord had en dien hij wonderlijk genoeg ook dadelijk weer vergat. Het tweetal kwam Nenga echter vragen, of hij genegen zou zijn op Tilemnacht op een bepaalde plaats te komen om dan in de dessa, waar het tweetal woonde, een wajangvoorstelling te geven. De prijs kwam er niet op aan en de helft zouden ze bijwijze van voorschot terstond betalen, indien ze slechts de zekerheid zouden hebben dat Nenga zou komen. Daar Nenga op dat oogenblik op zwart zaad zat, was het geen wonder, dat hij toehapte en zich verder niets om de zaak bekommerde. Mocht het tweetal hem immers bedriegen, dan zou het ontvangen geld als voorschot immers reeds genoeg zijn om de moeite van het loopen te vergoeden.

En zoo geschiedde het, dat op Tilemnacht de wajangtroep van Nenga Goang den donkeren bergweg op trok, terwijl ze de zware kar meeduwden waarin de gammelan en de kist met wajangpoppen lagen. Op een bepaald punt stond het tweetal de mannen op te wachten en bracht hen op een zijweg, welken ze nooit opgemerkt hadden. Hooge allangstruiken groeiden woest aan weerskanten van het pad, maar ook zagen ze hier en daar wat huisjes. De stilte was echter zoo eigenaardig dat een der gammelanspelers Nenga er op attent maakte, dat hij de buurt waardoorheen ze getrokken waren wel wat vreemd vond. Maar de twee gidsen stelden hem gerust, door te zeggen dat ze spoedig het dorp zouden bereiken. Inderdaad kwamen ze ook kort daarop

bij een groot en welvarend dorp, waarvan de menschen reeds in dichte drommen om het platvorm drongen waarop men meestal wajangvoorstellingen houdt. Wie beschrijft echter de verbazing van Nenga, toen hij zag dat de kelir reeds gespannen was. Dat was toch zeker geen gewoonte. Maar ach, dacht Nenga, ook al goed, dan bespaar ik ten minste mijn eigen kelir.

Zoo begon hij dan zijn poppen op te stellen, terwijl zijn helpers de beginmelodieën speelden. Het verhaal, dat men voorgedragen wenschte, was een gedeelte van het Amir-Hamsa epos, daar het Ramayana en het Mahabharata op Lombok niet geliefd zijn. Het succes was overweldigend en de grappen en streken, die Nenga door zijn Badoeds liet uithalen en zeggen, ontlokten daverende lachsalvo's. — Juist toen het verhaal echter op het hoogtepunt was, kwam een van de gidsen weer en overhandigde Nenga de andere helft van het verschuldigde bedrag, zeggende dat de menschen zeer tevreden over het spel waren geweest en dat het kampoenghoofd hem verzocht, Nenga op te laten houden, daar hij en zijn helpers eerst van de gereed gemaakte versnaperingen moesten gebruik maken. Daarna had hij verlof gekregen weer naar huis te gaan, omdat het reeds laat geworden was. Maar hoewel Nenga die vriendelijkheid waardeerde, weigerde hij aan zijn voorstelling nu een einde te maken. Immers nog enkele uren later zouden pas de hanen gaan kraaien. Maar ook wilde hij de royale betaling, welke hem door zijn opdrachtgever gegeven was, met een volledige voorstelling vergoeden, zooals trouwens een goede Dalang verplicht was.

— Zooals je wil, antwoordde de woordvoerder, als je straks maar geen last ervan ondervindt. Zoo speelde

Nenga zijn wajangverhaal af, en hij was zoo in zijn Dalangrol verdiept, dat hij niet eens had opgemerkt dat zijn helpers in slaap gevallen waren, tot zelf de gammelanspelers toe. Toen de laatste zin uitgesproken was en hij zich omwendde om zijn helpers last te geven de poppen in te pakken, merkte hij pas het dwaze van het geval. Woedend over zooveel gebrek aan plichtsbeseft, schudde hij de mannen wakker en zei hun onverbloemd de waarheid.

— Stommelingen, riep hij uit, is dat een manier van doen, om in slaap te gaan vallen onder het spel. Weet jullie dan niet, dat je me een schande hebt aangedaan welke onvergeeflijk is. Wacht maar als we thuis komen, dan zal ik jullie wel eens mores leeren. Wat moeten de menschen hier wel van denken? Zijn jullie dan niet maloe, daar voor het heele dorp te staan slapen, terwijl men ons ook royaal betaald heeft?

— Wat jij met je dorp, riep plotseling een der gammelanspelers uit, terwijl hij zijn oogen uitwreef en zich oprichtte, man je bent dol. Ik mag door de Dewa's op slag gedood worden als ik een dorp in deze vervloekte wildernis zie! Op dit gezegde keek Nenga om zijn kelir heen en zag inderdaad geen dorp, niet eens een huisje! Ja, tot zijn schrik en verbazing zag hij dat ze zelf omringd waren door een hoog opschietende allang-allang-wildernis, welke nog vochtig was van den dauw. Niets, maar dan ook letterlijk niets verried eenig teeken van leven. Zelfs de breede dorpsstraat was er niet en Nenga wist niet eens waar hij zich bevond. Het geld dat hij ontvangen had, lag echter in dikke trossen op de plaats waar hij het gelegd had.

Als één man renden de mannen nu naar het dichtst bijzijnde geboomte, om er zoo vlug mogelijk in te klim-

men om zich te kunnen oriënteeren, en toen zagen ze heel ver weg nog even het wit van den grooten weg schemeren. Vlug pakte men zijn bullen bij elkaar en trok men met ontzaglijke moeite de kar door de wildernis heen. — Geen wonder dat de passargangsters de grootste pret hadden, toen ze Nenga met zijn mannen en de kar zoo plotseling uit het groen zagen komen.

— Hé Nenga, riepen ze, heb je voor de varkens gespeeld? Haha, daar zal je wel veel aan verdiend hebben!

Maar toen Nenga hun vertelde dat hij toch voor een heusch dorp had gespeeld, lachten ze hem nog meer uit. Want dat er één man dronken was, ja, dat kon nog, maar dat de heele troep van Nenga dronken was en voor de varkens gespeeld had, wel, dat was bijzonder vermakelijk.

Maar hoe verbaasd waren de menschen, toen ze de trossen keppengs zagen, en toen begreep Nenga plotseling dat er iets zeer vreemds was gebeurd. Want hij had voor een geestendorp gespeeld. Na dien dag werd Nenga overal bekend, want hij is de eenige Dalang, die ooit voor het Djinvolk een wajangvoorstelling gegeven heeft; wat zeer tot zijn voordeel bleek te zijn, want geen Lombokker die zich respecteert zou een anderen Dalang dan Nenga Goang nemen, wanneer hij een wajang noodig mocht hebben. En overal in West-Lombok kent ieder het aanvangsdeuntje van Nenga: — Tabé Njonja tabée Toea-a-an! En het is de tooverspreuk van het succes van Nenga Goang geworden.

SLOTWOORD

Gij hebt nu de verhalen van Goden, mensen en heksen gelezen. En ge hebt een blik geslagen in het verborgen leven en denken van een primitief volk. Welke conclusies zijn nu daaruit op te maken?

Ten eerste dat occult-magische kennis in handen van kinderlijk denkende mensen, zonder enig verantwoordelijkheidsgevoel, een vloek voor de gemeenschap kan worden, en ten tweede dat de heiligste dingen door profanatie kunnen verworden tot de meest stuitende en walgelijkste praktijken. Ook leert het ons hoe goed bijv. bewegingen zijn als de Theosofische Vereeniging, die dergelijke mensen door kennis op het juiste pad kunnen brengen, zonder dat ze afstand behoeven te doen van hun godsdienst en overgeleverde occulte wijsheid.

Want dat de werkelijke kern van deze „zwarte magie” inderdaad de eenige en echte magie is, is ongetwijfeld. Alleen door verworping is het geworden wat het nu is. Uit ondervinding weet ik dat de oude Saksische lontars schatten van prachtige wijsheid bevatten, die niet onderdoen voor de Theosofische leeringen en die misschien zelfs in vele opzichten oorspronkelijker zijn. Maar, zooals het meestal gaat, die heilige boeken worden in tempels bewaard en bewierookt, en ze zijn meestal in een taal en vorm neergezet, waardoor ze voor den profaan of onbegrijpelijk of onbereikbaar zijn. Wanneer nu de Lombokker door beschavende invloeden op een hooger niveau in denken en leven wordt gebracht, zullen deze geheime occult-magische wetenschappen op een andere manier aangewend kunnen worden, en zullen ze een zegen voor de menschheid zijn inplaats van een stille dreiging. Maar ook dat eischt tijd en geduld, laten we daarom den hedendaagschen Lombokker niet veroordeelen, want ook Europa heeft zijn Middeleeuwen gehad.

TYP.
N.V. DRUKKERIJ DUWAER
AMSTERDAM

